

**Міністерство освіти і науки України**  
**Тернопільський національний економічний університет**  
**Кафедра економічної теорії**

**Міждисциплінарна курсова робота**

3

економічної теорії

на тему:

«Аналіз динаміки та ефективності зовнішньої торгівлі України»

Студента (ки) 2 курсу Ф-21

Оленюк О.А.

Науковий керівник:

К.е.н., старший викладач Полікарпова О.С.

Національна шкала \_\_\_\_\_

Кількість балів \_\_\_\_\_

Оцінка ECTS \_\_\_\_\_

Тернопіль – 2017 р.

## ЗМІСТ

Вступ .....	3-4
1.Фактори впливу в теоретичних моделях зовнішньої торгівлі.....	5-8
2.Аналіз динаміки зовнішньо-торгівельних показників України (2012-2016 рр.).....	9-19
3.Напрями оптимізації державної політики у сфері зовнішньої торгівлі.....	20-22
Висновки.....	23
Список використаної літератури.....	24-25

## Вступ

**Актуальність дослідження.** В сучасному глобалізованому світі стан зовнішньої торгівлі є одним із найважливіших макроекономічних показників розвитку економіки будь-якої країни, і Україна не є винятком. Міжнародна торгівля дає відчутний вплив як на економічну систему нашої країни в цілому, так і на функціонування її окремих складових. Саме тому постає питання дослідження динаміки та ефективності зовнішньої торгівлі України.

Після анексії Криму та збройного конфлікту стосунки України з її основним торговельним партнером – Росією значно погіршилися, але з іншої сторони це відкрило для держави нові перспективи щодо здійснення торговельних операцій на міжнародному ринку. Тому, зараз проблема міжнародного товарообміну є однією з пріоритетних для нашої держави, адже саме зовнішня торгівля може у майбутньому стати одним із чинників, що допоможуть Україні стати однією з сильніших держав на світовій арені.

Питання зовнішньої торгівлі були об'єктом вивчення таких іноземних економістів, як: А. Сміт, Д. Рікардо, Д. Х'юм, Ф. Еджуорт, В. Леонтьєв, Г. Хеберлер, Б. Олін, Е. Хекшер, В. Леонтьєв, М. Портер, П. Самуельсон, Р. Джон, М. Познер, С. Ліндон та інші.

Мета дослідження – провести аналіз міжнародних торгових взаємовідносин і експортного потенціалу України, виявити проблеми у сфері зовнішньої торгівлі та запропонувати способи їх вирішення.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити такі завдання:

1. Розглянути теоретичні моделі зовнішньої торгівлі та фактори впливу в цих моделях.
2. Провести аналіз основних показників зовнішньої торгівлі України.
3. Зробити висновок про ефективність зовнішньої торгівлі за цей період.

4. Визначити шляхи оптимізації державної політики у сфері зовнішньої торгівлі.

Об'єкт дослідження – зовнішня торгівля України.

Предмет дослідження – система економічних відносин, які виникають в Україні з приводу експорт та імпорту товарів, послуг і робіт.

Науково – методичною і практично базою для написання роботи є періодична література і підручники. У своїй роботі ми використали такі методи збору і дослідження інформації, як: пошуковий, статистичний, графічний, аналітичний.

Робота складається з вступу, трьох питань, висновків, списку використаної літератури.

## 1. Фактори впливу в теоретичних моделях зовнішньої торгівлі.

**Зовнішня торгівля** – це діяльність суб'єктів господарювання України та інших держав, яка має місце на території України та за її межами, і полягає у посередництві між виробниками і споживачами по здійсненню угод купівлі-продажу товарів або послуг.

Існує досить багато теорій міжнародної торгівлі, проте, у своїй роботі ми розглянемо найважливіші з них. Меркантилізм - економічне вчення, що було розвинуте у XV-XVII ст. Його прихильники обстоювали ідею повної експлуатації природних ресурсів, сприяння експорту та обмеження імпорту. Головним фактором, що впливає на зовнішню торгівлю, меркантилісти вважали можливість збільшення багатства країни у формі грошей (золота та срібла). Через деякий час прихильники фритредерства або вільної торгівлі показали, що твердження меркантилістів були помилковими. Шотландський економіст Д. Х'юм у 1752 році довів, що банківські резерви дорогоцінних металів країни визначаються обсягом її економіки та її потребою у певній кількості грошей як засобу платежу.

Автор теорії абсолютних переваг, А. Сміт вважав, що багатство країни це розвиток факторів виробництва, а саме: капіталу, праці та землі. Згідно з цією теорією країна мусить імпортувати такі товари, витрати на виготовлення яких менші, ніж в інших країнах. Представники цієї теорії, на відміну від меркантилістів, заохочували свободу конкуренції всередині країни та на світовому ринку. Основним фактором, який впливає на зовнішню торгівлю для них виступала різниця в продуктивності праці.

Проте, існують країни які не мають абсолютних переваг у виробництві тих чи інших товарів. Саме тому на зміну теорії абсолютних переваг прийшла теорія відносних (порівняльних) переваг. Її засновником є англійський економіст Д. Рікардо. Згідно з цією теорією участь у міжнародній торгівлі можуть брати усі країни світу. Її представники вважали, що країна повинна імпортувати саме ті товари, витрати на виробництво яких в ній є вищим, ніж витрати на товар, що

експортується. Тобто, якщо певна країна у світі має переваги над іншими за рядом товарів, то вона повинна зосередитися на виробництві та зовнішній торгівлі тими з них, щодо яких ці переваги є найкращими. Отже, за цією теорією зовнішня торгівля є вигідною для усіх країн світу, але ці вигоди є неоднаковими, адже хтось має їх більше, а хтось менше. Тому представники цієї теорії основним фактором, що впливає на міжнародну торгівлю вважали різницю в забезпеченості країн факторами виробництва.

На початку 30-х років XX ст. була розроблена теорія факторів виробництва (теорія Хекшера-Оліна), її засновниками були Е. Хекшер та Б. Олін. Згідно з цією теорією, якщо певних факторів виробництва у країні більше, то вони дешевші та навпаки. Отже, країна повинна експортувати ті товари, для виробництва яких використовуються дешеві фактори, а імпортувати товари, що є результатом більш дорогих факторів.

Суть "парадоксу Леонтьєва": відносний надлишок капіталу в країні не позначається на її зовнішній торгівлі. Країна повинна експортувати більш трудомістку і менш капіталомістку продукцію, порівняно з імпортованою. Згідно з концепцією В. Леонтьєва, у процесі виробництва беруть участь чотири фактори: кваліфікована праця, некваліфікована праця, капітал і земля. Основним фактором міжнародної торгівлі є висококваліфікована робоча сила, адже її надлишок сприяє експорту товарів, що виготовлені нею. [6]

Теорія специфічних факторів виробництва розроблена П. Самуельсоном і Р. Джоном виходить з того, що певні фактори виробництва притаманні лише окремій галузі і не можуть переміщуватися між іншими галузями. Міжнародну торгівлю зумовлює відмінність відносних цін на товари, яка виникає через неоднакову забезпеченість країн специфічними факторами виробництва. Міжнародну торгівлю рухає те, що специфічні для експортного сектору фактори розвиваються, а фактори, притаманні сектору, який конкурує з імпортом, скорочуються.

Теорія технологічного розриву була створена М. Познером у 1961 р. Він довів, що будь-яка країна світу може зробити науковий чи технічний прорив у будь-якій галузі. Пізніше цей прорив може бути використаний нею у виробництві. Проте, ці процеси в різних країнах не співпадають у часі, тому в тих країнах де були досягнені технологічні прориви, одночасно виникають і конкурентні переваги. Отже, М. Познер стверджував, що основним фактором, який впливає на міжнародну торгівлю між країнами є впровадження інноваційних виробничих процесів та нових продуктів.

Теорія представницького попиту, представлена С. Ліндером у 1961 р. Ця теорія пояснює структуру торгівлі окремої країни, базуючись виключно на проблемі попиту. Ліндер вважав, що уподобання споживачів, як правило, залежать лише від рівня їх доходів. Саме смаки споживачів деякої країни визначають її попит, що змушує реагувати виробників. Країни, де громадяни мають високі рівні доходів, вимагатимуть товарів більш високої якості, і навпаки. Так здійснюється зв'язок між доходами населення та виробництвом певних товарів. Саме такий набір товарів визначає експорт країни.

У 1966 році Р. Верной створив теорію життєвого циклу продукції. Згідно з цією теорією, товар проходить 4 стадії розвитку: на першій стадії, коли продукт лише з'являється на ринку рівень продаж низький, а витрати на його впровадження високі, тому прибутки від його продажу теж низькі; на другій стадії (стадія зростання) спостерігається зростання продажу і збільшення прибутків; на стадії три (стадія зрілості) ринок насичується продуктом і продаж та прибутки стабілізуються; на четвертій стадії рівень продажу і прибутків падає. Таким чином, Р. Верной пояснює, що важливим фактором впливу є технології та дослідження, адже промислово розвинена країна має більше технологічних та наукових можливостей для створення нового продукту.[6]

Нова теорія торгівлі, представлена П. Курганом, говорить про те, що вирішальним фактором у визначенні міжнародних моделей торгівлі є досить значні економії масштабу і мережевих ефектів, які можуть відбуватися в

ключових галузях. Ці економії масштабу передбачають скорочення витрат на виготовлення одиниці товару при масштабному виробництві. Завдяки впливу економії від масштабу зростає різноманітність товарів доступних для споживачів. У тих галузях, де обсяг виробництва є необхідним для отримання економії від масштабу, світовий ринок виявляється доступним лише для обмеженого числа виробників. Таким чином міжнародна торгівля певними групами товарів може опинитися під владою тих країн, чії фірми першими їх заснували.

На сучасному етапі розвитку зовнішня торгівлі характеризується такими особливостями:

- Покращення існуючих та створення нових торговельних об'єднань та організацій.
- Високий рівень конкуренції на міжнародному ринку.
- Проблеми заборгованості країн світу.
- Науково-технічна революція.

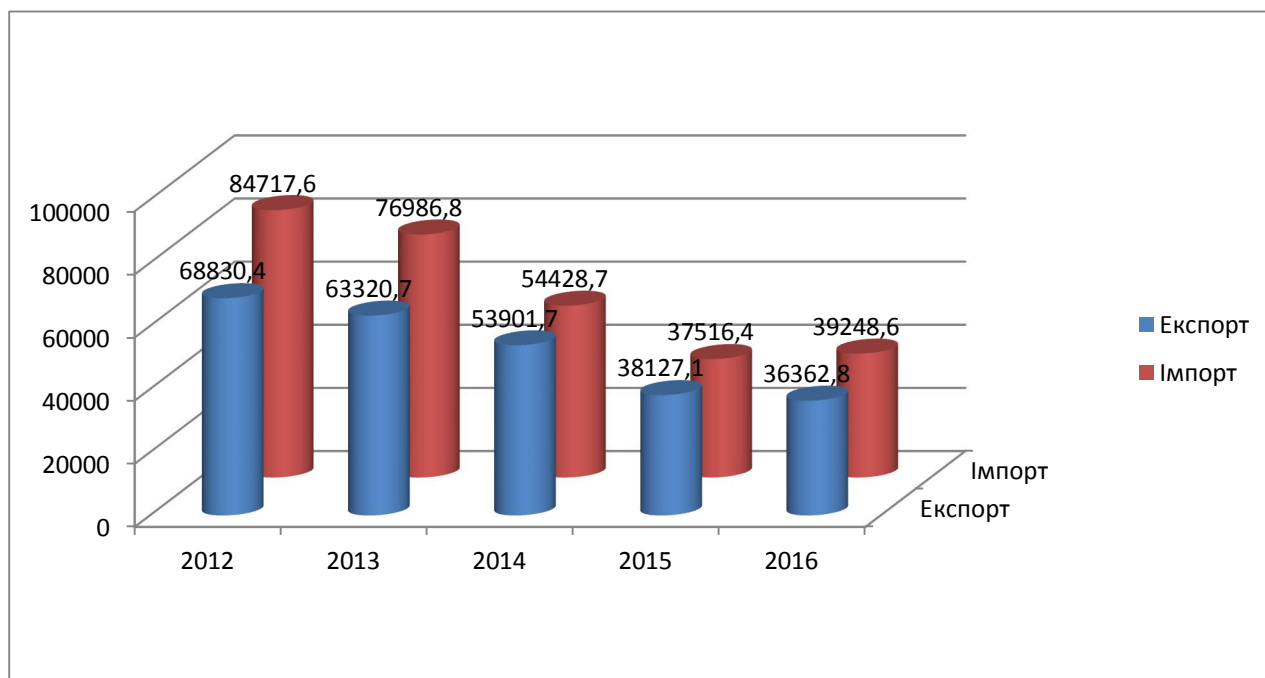


## 2. Аналіз динаміки зовнішньо-торгівельних показників України (2012-2016 рр.)

Економічна наука виділяє чимало показників міжнародної торгівлі. У своїй роботі ми розглянемо три основні зовнішньо-торгівельні показники України: експорт та імпорт товарів і послуг, а також сальдо зовнішньої торгівлі товарами та послугами.

**Рисунок 2.1**

Показники експорту та імпорту товарами (2012-2016 рр.), млн.дол. США



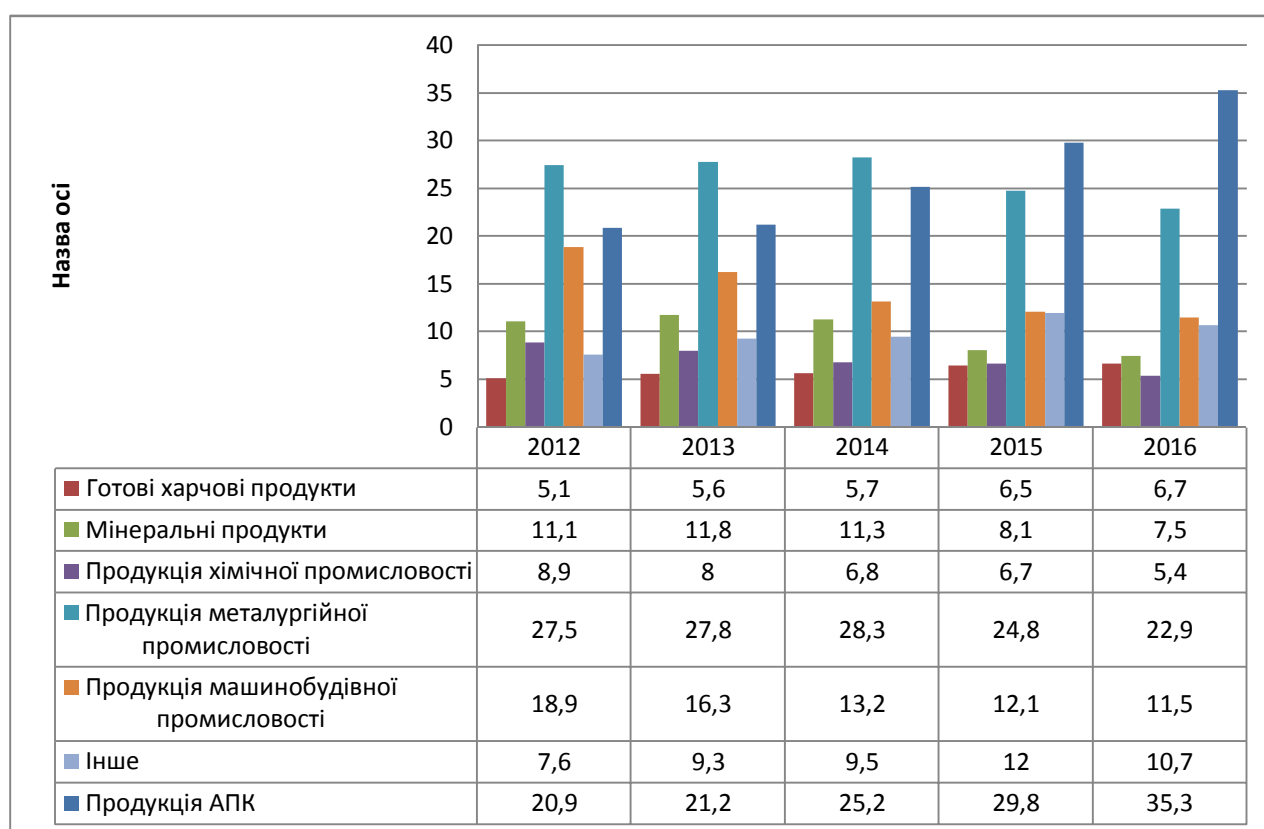
Джерело: складено автором самостійно на основі [2]

За даними Рисунка 2.1 ми можемо бачити, що показники українського експорту товарів спадають. Так, у 2016 році в порівнянні з 2012 експорт скоротився на 47,2%. Найбільш негативно ситуація проявилася в період 2014 - 2015 рр. (експорт за рік скоротився на 15774,6млн.дол. США, тобто на 29,3%). Таке різке падіння експорту відбулося в основному через воєнну ситуацію на сході України, адже саме у Донецькій і Луганській областях спостерігається значне скорочення виробництва, а також через анексію Криму. У 2016 році негативний вплив також мало введення Російською Федерацією ембарго щодо

продовольчих товарів і ускладнення перевезень через територію РФ, а з 1 липня ці санкції були додатково посилені. Впродовж цих п'яти років показники імпорту перевищували показники експорту, отже сальдо торгівельного балансу не набувало додатних значень і це мало прямий вплив на формування дефіциту в державному бюджеті. Такі показники свідчать про відкритість українського ринку для іноземних товарів.

Рисунок 2.2

Структура експорту товарів за 2012-2016 рр., у %



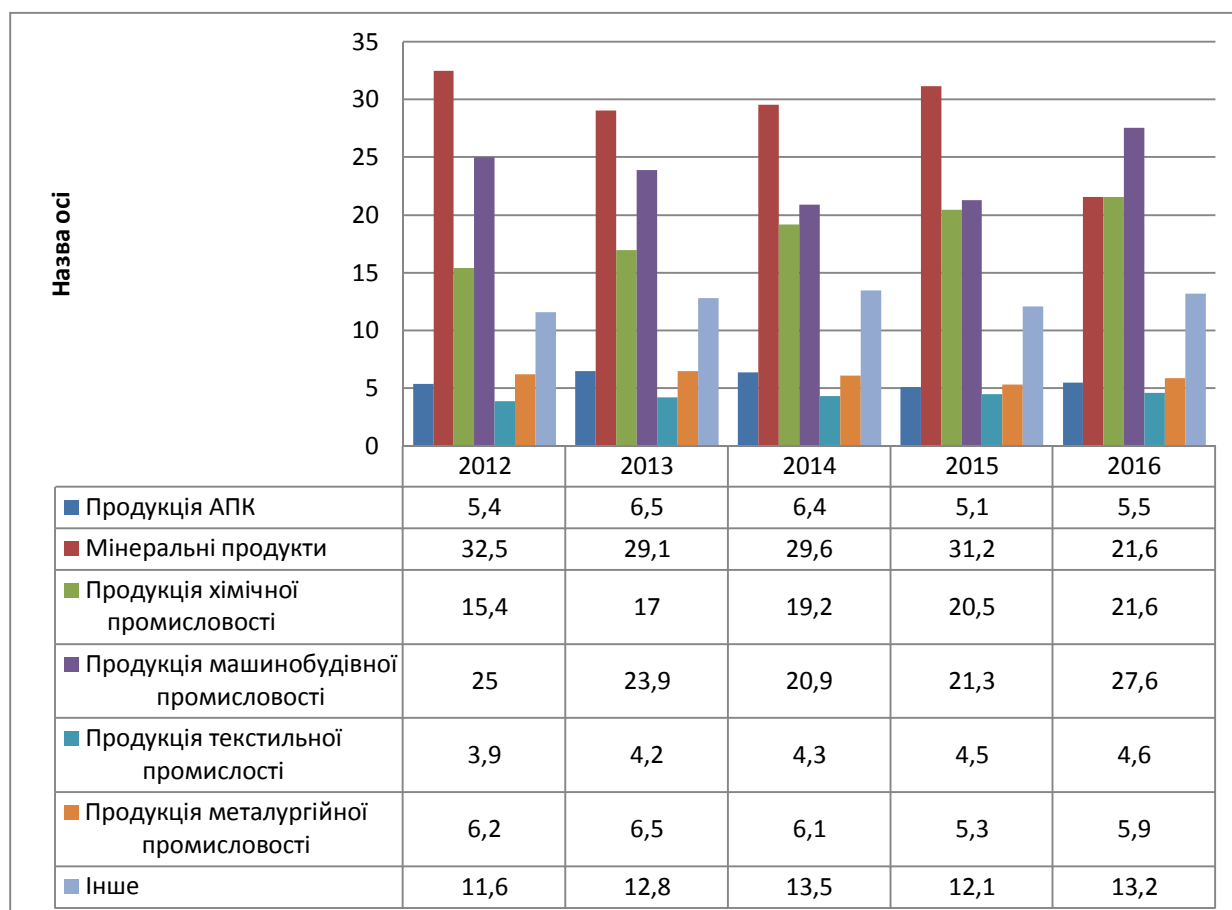
Джерело: складено автором самостійно на основі [2]

У 2012 році основними в експорті були товари металургійної промисловості – 27,5%, продукція агропромислового комплексу – 20,9%, мінеральні продукти – 11,1%, продукція машинобудівної промисловості – 18,9%. В 2016 р. суттєво зросла частка продуктів АПК – до 35,3%. Значно скоротилася частка мінеральної продукції – до 7,5%, продукції хімічної промисловості – до 5,4%, товарів металургійної промисловості – до 22,9%, машинобудівного комплексу – до 11,5%.

Інші показники залишилися майже без змін. Ці дані свідчать про те, що з роками основне місце в експорті посідають товари агропромислового комплексу і сировина.

Рисунок 2.3

Структура імпорту товарів 2012-2016 рр., у %

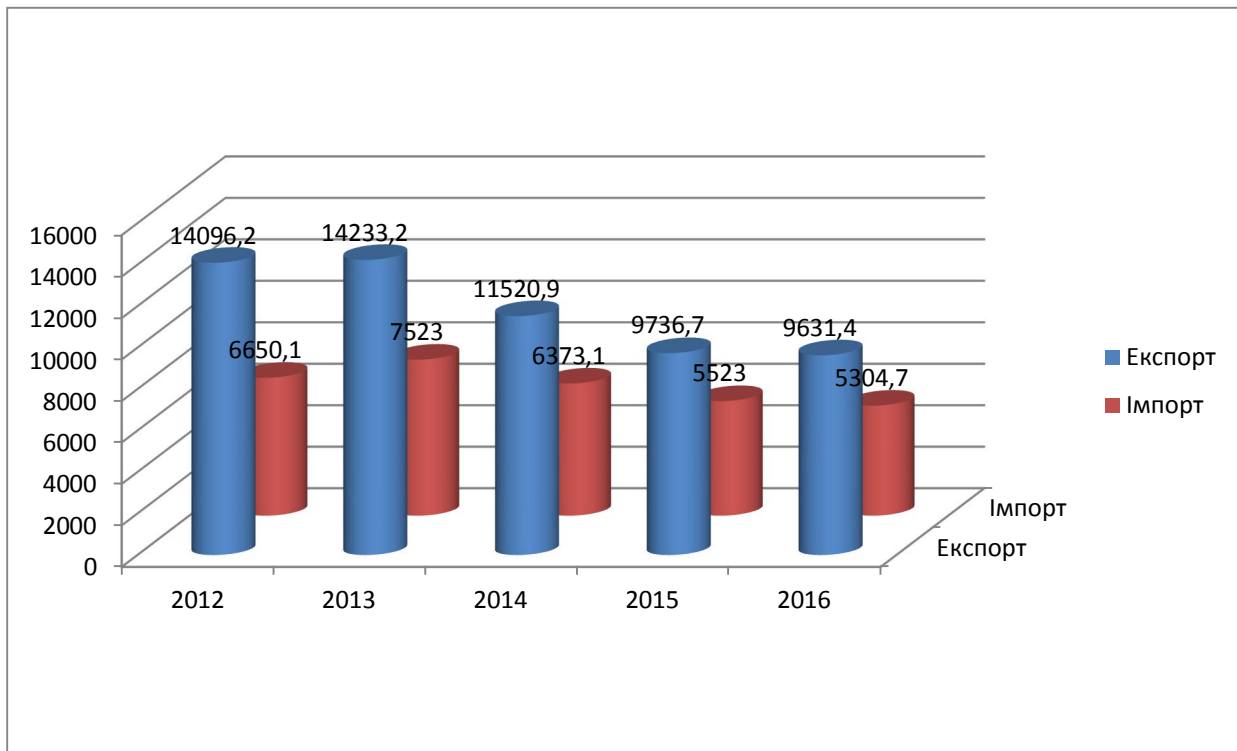


Джерело: складено автором самостійно на основі [2]

У структурі імпорту за останні 5 років також відбулися зміни. Значно скоротилися імпорتنі поставки мінеральної продукції (з 32,5% у 2012 році до 21,6% у 2016). В свою чергу зросла частка імпорту таких товарів, як: продукція хімічної промисловості (з 15,4% до 21,6%), машинобудівного комплексу (з 25% до 27,6%).

Рисунок 2.4

Показники експорту та імпорту послуг (2012-2016 рр.), млн.дол. США



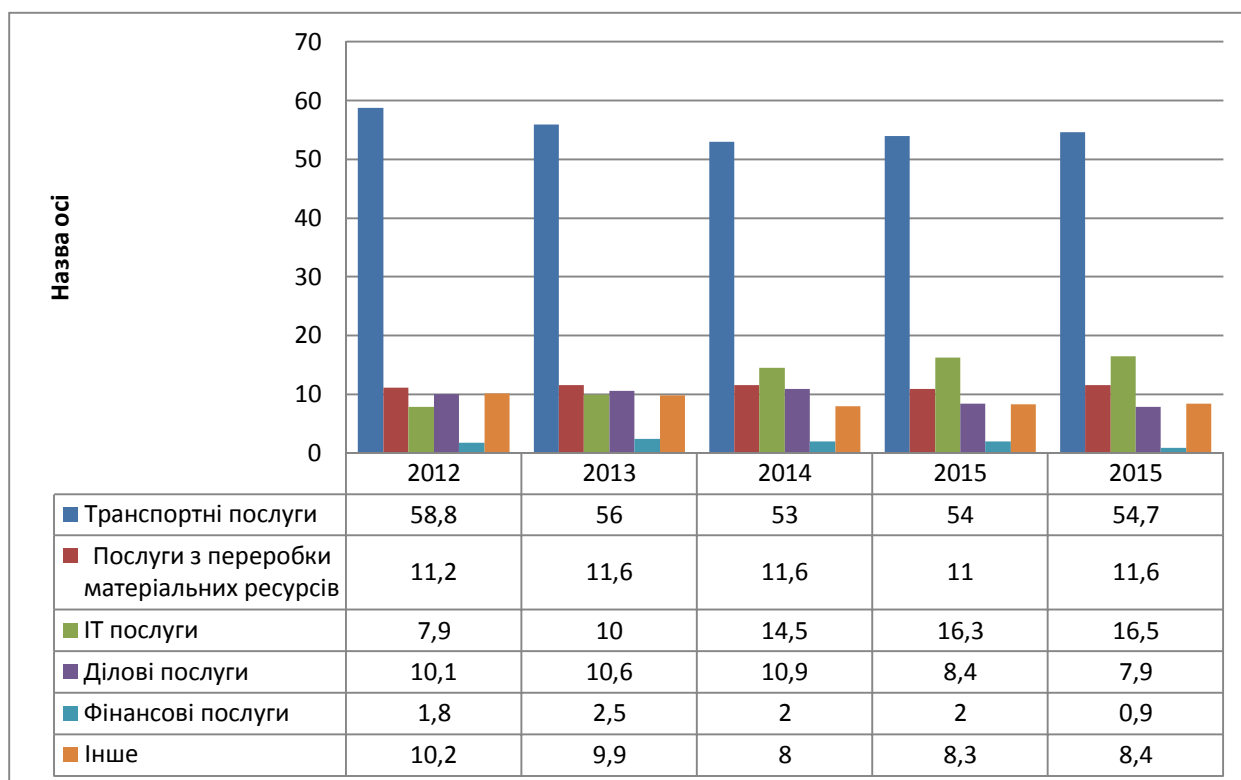
Джерело: складено автором самостійно на основі [2]

Щодо експорту-імпорту послуг, то впродовж п'яти років спостерігається аналогічна ситуація спаду показників, як і з товарами. Так в 2016 році експорт послуг України скоротився на 31,7%, в порівнянні з 2012. Зростання імпорту послугами спостерігалось у 2013 році, проте далі відбувається його спад. Імпорт послуг у 2016 році був менший, ніж у 2012 році на 20,2 %. Але показники експорту послуг всі 5 років перевищували імпорт.

Упродовж 2012-2016 рр. спостерігається незначні коливання обсягів експорту різних видів послуг. Так тенденція пов'язана з нестабільністю внутрішньої економічної ситуації України. За даними Рисунка 2.5 ми можемо стверджувати, що в експорті останні 5 років домінують такі види послуг: транспортні послуги – 54,7% у 2016 році, послуги з переробки матеріальних ресурсів – 11,6%, ІТ послуги – 16,5%.

**Рисунок 2.5**

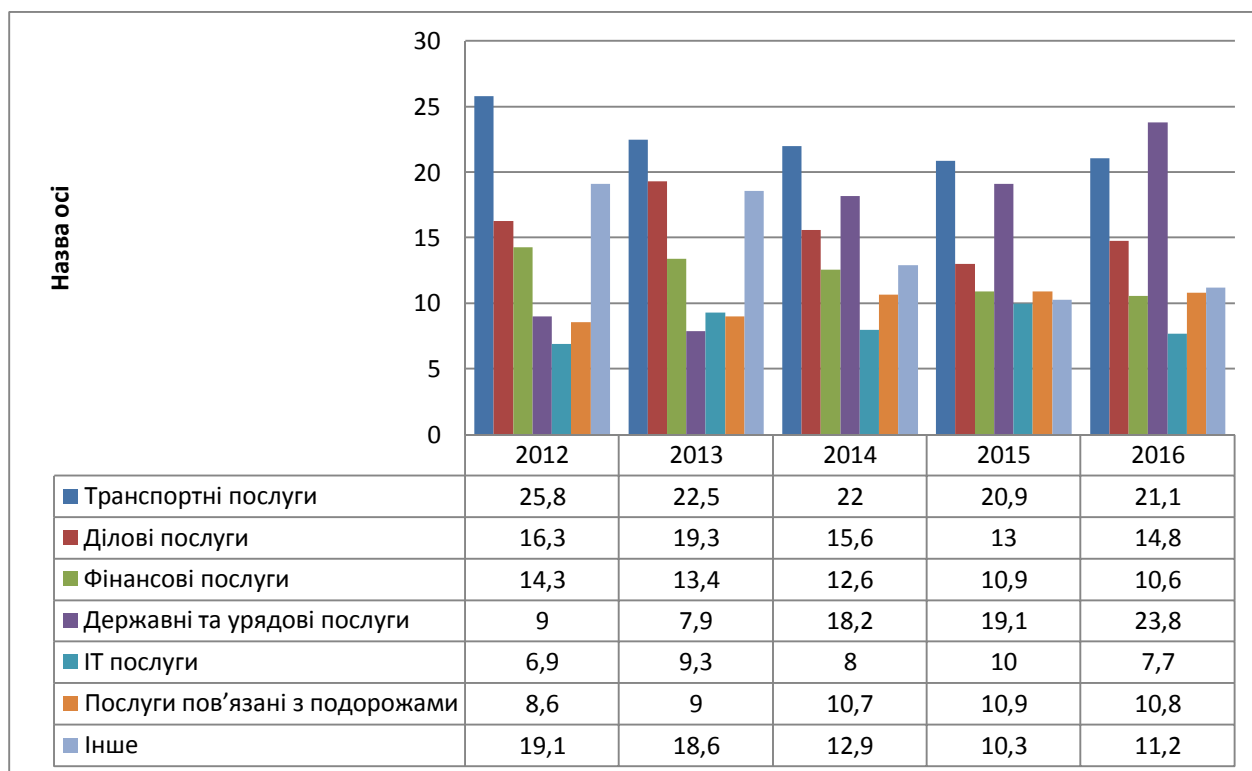
Структура експорту послуг 2012-2016 рр., у %



Джерело: складено автором самостійно на основі [2]

**Рисунок 2.6**

Структура імпорту послуг 2012-2016 рр., у %



Джерело: складено автором самостійно на основі [2]

Щодо імпорту послуг, то за даними Рисунка 2.6 ми бачимо, що у 2016 році в порівнянні з 2012 скоротився імпорт таких видів послуг, як: транспортні послуги – на 4,7%; ділові послуги – на 1,5%; фінансові послуги – на 3,7%. В свою чергу, збільшився імпорт державних та урядових послуг – на 14,8%, ІТ послуг – на 0,8%, послуг пов'язаних з подорожами – на 2,2%.

**Таблиця 2.1**

Сальдо торговельного балансу та балансу послуг (2012-2016 рр.)

	Товари		Послуги		Загальне	
	Млн.дол. США	Приріст, у %	Млн.дол. США	Приріст, у %	Млн.дол. США	Приріст, у %
<b>2012</b>	-15887,2	-11,7%	7446,1	-6,5	-8441,1	-35,1%
<b>2013</b>	-13666,1	14%	6710,2	-9,88%	-6955,9	17,6
<b>2014</b>	-527	96,14%	5147,8	-23,3%	4620,8	166,4%
<b>2015</b>	610	186%	4213,7	-18,16%	4823,7	4,4%
<b>2016</b>	-2885,8	-573%	4326,7	2,7%	1438,9	-70,2%

Джерело: складено автором самостійно на основі [2]

Проаналізувавши дані Таблиці 2.1 ми можемо сказати, що сальдо торговельного балансу з 2012 року піднімалося і у 2015 році набуло додатного значення – 610млн.дол. США., основна причина цього – швидші темпи падіння показника імпорту товарів (скорочення 31,1%), ніж експорту (на 29,3%). Проте вже у 2016 році ми спостерігаємо його різкий спад. На відмінно від сальдо торговельного балансу, сальдо торгівлі послугами було додатним протягом усього цього періоду. Якщо ж оцінювати сальдо торгівлі товарами та послугами разом, то можна сказати, що воно було від'ємним в період 2012-2013 рр., в останні роки цей показник мав плюсове значення.

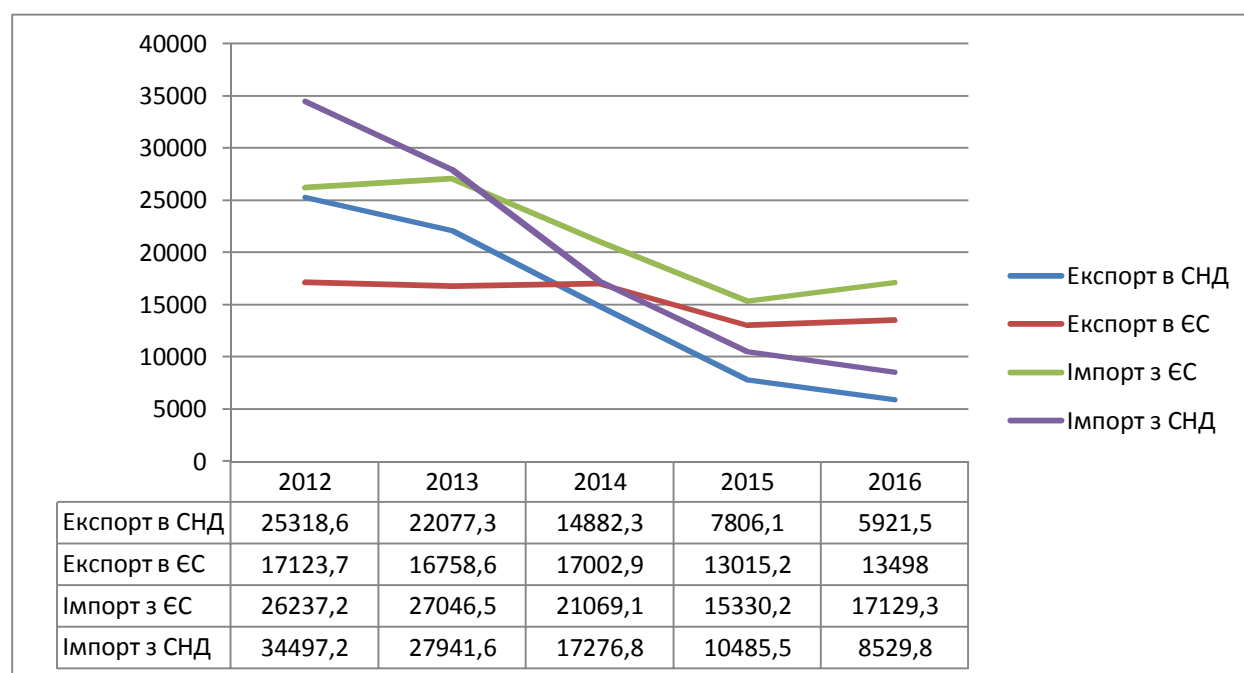
Причинами суттєвого темпу падіння імпорту є: зниження купівельної спроможності населення України; скорочення потреби у високотехнологічному

імпорту; девальваційні процеси; посиленням протекціоністських заходів; загостренням військових конфліктів на територіях промислового виробництва. В свою чергу, серед причин скорочення експорту слід назвати зниження світових цін на сировинні товари, несприятливу кон'юнктуру світового ринку, зміну пріоритетів щодо партнерства у зовнішній торгівлі, посилення вимог зовнішніх ринків щодо якості вітчизняної продукції, посилення валютного контролю за імпортними операціями.

За період 2012-2016 рр. Україна співпрацювала більш як з 200 країнами світу. Найбільше експортно- імпортних операцій товарами Україна провела з країнами СНД і ЄС.

**Рисунок 2.7**

Експорт-імпорт товарів до країн ЄС і СНД (2012-2016 рр.), млн.дол. США



Джерело: складено автором самостійно на основі [2]

Проаналізувавши Рисунок 2.7 ми бачимо, що показники експорту та імпорту товарів по обох напрямках швидко спадають. До 2013 року країни СНД, в тому числі і Росія, були основними торгівельними партнерами України, проте впродовж останніх трьох років експортно-імпортні операції з країнами ЄС їх перевищують. Основними причинами зниження експорту товарів до ЄС у 2015

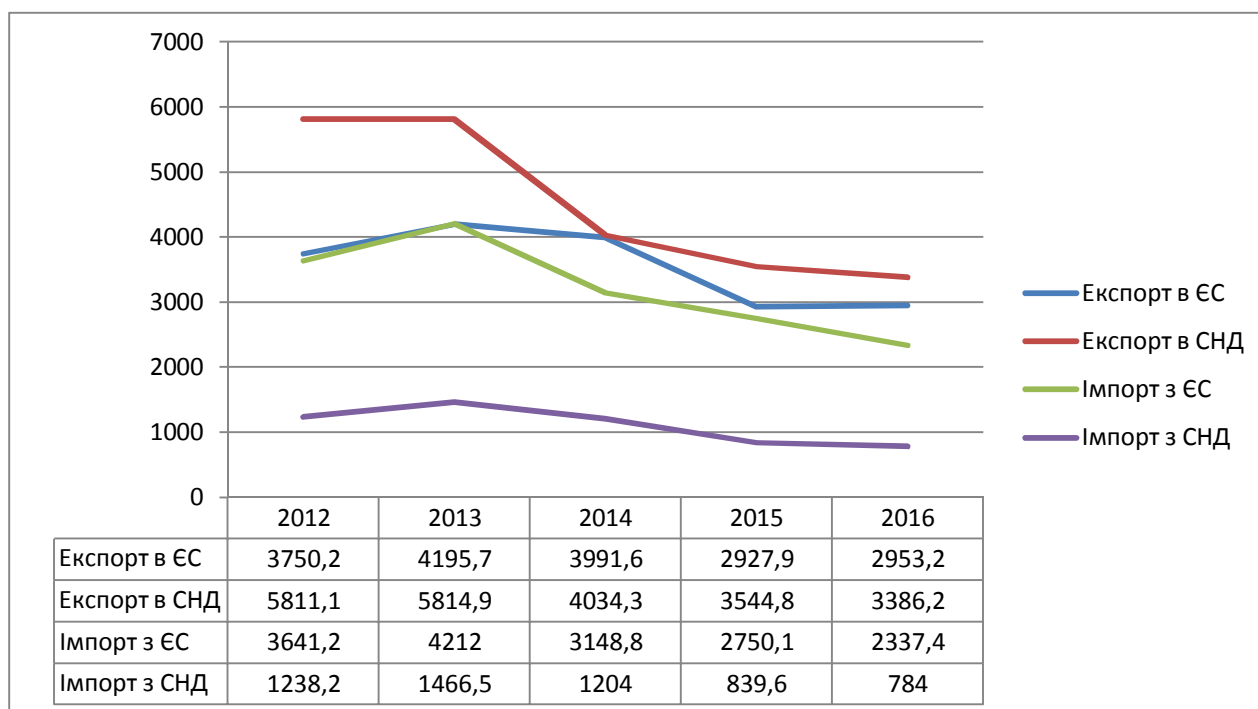
році були: зниження експорту мінеральної сировини через зниження світових цін на руди та труднощі видобування і перевезення вугілля; скорочення попиту на українські товари в країнах ЄС через девальвацію євро; втрата частини експортерів, компанії яких знаходилися на території окупованого Донбасу; невідповідність українських товарів європейським стандартам якості. Чинниками, що спричинили скорочення імпорту з ЄС у 2013-2015 роках є: знецінення гривні; заборона НБУ на платежі за імпортними операціями для товарів, ще не ввезених на територію України, та платежі за договорами імпорту; скорочення внутрішнього попиту на товари з ЄС. [14] Проте, вже у 2016 році (в порівнянні з 2015) відбулося збільшення поставок до (з) Європейського Союзу, найбільш пріоритетного партнера для нашої країни на сьогодні. Також, крім країн СНД і ЄС у 2016 році Україна проводила товарообмінні операції з такими країнами: Єгипет(експорт - 2266,2млн.дол.; імпорт – 48,7млн.дол.), Індія(експорт -1903,3; імпорт – 486,1), Китай( експорт – 1832,5; імпорт – 4688), Туреччина(експорт – 2048,7; імпорт – 1100), США(експорт - 426,6; імпорт – 1687,9) та ін. [2]

Щодо експорту-імпорту послуг, тут ситуація відрізняється від товарів. За даними Рисунка 2.8 ми бачимо, що в період 2012-2016 рр. показники експорту-імпорту послуг з країнами СНД та ЄС почали спадати з 2013 року. Експорт послуг до країн СНД за 2012-2016 рр. постійно перевищував експорт до ЄС, а імпорт навпаки – постійно був нижчим. Причини зменшення експорту до ЄС у 2013-2015 рр.: девальвація євро; зменшення обсягу надання деяких видів послуг. У 2016 році спостерігалось незначне збільшення експорту до ЄС, на 25,3млн.дол. Також у 2016р. Україна вела торгівлю послугами з іншими країнами світу, а саме: Ізраїль(експорт – 169,4млн.дол.; імпорт – 19млн.дол.), ОАЕ(експорт – 170; імпорт – 100), США(експорт – 658,5; імпорт – 681,5), Швейцарія(експорт – 667,3; імпорт – 199) та ін.[2]

### **Рисунок 2.8**

Експорту-імпорт послуг до країн ЄС і СНД (2012-2016 рр.), млн.дол. США





Джерело: складено автором самостійно на основі [2]

Значущим фактором впливу на зовнішню торгівлю будь-якої країни є прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Впровадження іноземних інвестицій переважно має позитивні наслідки, наприклад:

- Інвестиції це постійне стабільне джерело грошових коштів. Їх постійне надходження дозволяє забезпечити безперервний приплив капіталу в економіку, що веде до нарощення її виробничих можливостей, підвищення рівня конкурентоспроможності та якості українських товарів та послуг.
- Інвестування тягне за собою передачу технологій, управлінських навичок, обмін досвідом. Це підвищує рівень технологічного розвитку нашої держави, що вимагає наявності висококваліфікованих робітників. Отже, інвестиції стимулюють зростання попиту на робочу силу та підвищують рівень добробуту населення.

Проте, інколи, інвестування може чинити і негативний вплив, що проявляється у тому, що:

- Заробітна плата на підприємствах іноземних інвесторів є набагато вищою, ніж на вітчизняних. Це може призвести до того, що українські робітники намагатимуться працевлаштуватися на іноземних підприємства.
- Більш сильні та конкурентоспроможні фірми іноземних інвесторів витіснятимуть слабкі національні підприємства.
- Інвестиції можуть привести до значного скорочення обсягу українського експорту та імпорту, адже товари та послуги іноземних підприємств є більш якісними і прийнятними для світових ринків.

Рисунок 2.9

Прямі інвестиції в Україну (2012-2016 рр.), млн.дол. США



Джерело: складено автором самостійно на основі [2]

Згідно з Рисунок 2.9, ПІ в Україну з 2012 року зростали і, досягнувши позначки 53704млн.дол. США у 2014 році, почали спадати. У 2016 році ПІ зменшилися на 16048,5млн.дол. США в порівнянні з 2014 роком. Основними причинами такого різкого спаду є важливі політичні проблеми України та загрози безпеці, які перешкоджають відновленню потоку інвестицій. Згідно з моніторингом, який провела компанія Dragon Capital серед інвесторів

зацікавлених Україною, війна з Росією (середня оцінка становить 6,1 балів із 10 можливих) є набагато менш важливою перешкодою, ніж корупція (8,5 балів) та відсутність довіри до судової системи (7,5 балів). Негативний вплив також чинять нестабільна фінансова система та непередбачуваний валютний курс (6 балів).

Для підтримки українського бізнесу важливим є забезпечення експортерів кредитами з боку держави. Експортні кредити – це вид кредиту, що передбачає обслуговування та заохочення експорту. Виходячи на світовий ринок, виробник повинен бути забезпечений обсягом грошових коштів, як мінімум, не нижчим, ніж у його конкурентів. На сьогодні в Україні експортне кредитування ще не набуло відповідного розвитку. Українські банки надають здебільшого короткострокові кредити, спрямовані на торгівлю та переробку сировини. Відсоткові ставки для юридичних осіб по цих кредитах вищі 20% річних, що не дозволяє залучати кошти галузям з довгостроковим циклом виробництва у реальному секторі економіки. Також, комерційні банки відмовляють експортерам в наданні кредитів через проблеми з надходження валютної виручки. Ще однією важливою проблемою є те, що в Україні досі не створена спеціальна установа - експортно-кредитна агенція (ЕКА), яка могла б займатися кредитуванням та страхуванням виробників експортної продукції. Тому тепер Україна залишається другою, після Албанії, країною Європи де ще не функціонує ЕКА. Сьогодні всі ці проблеми значно гальмують процес нарощення експортного потенціалу нашої держави.

### **3. Напрями оптимізації державної політики у сфері зовнішньої торгівлі.**

Сьогодні зовнішня політика України перебуває у складному становищі, це обумовлено рядом причин: за останні п'ять років значно пришвидшилися темпи падіння як експорту, так і імпорту; закріпилася сировинна спрямованість українського експорту; через війну на Сході Україна втратила найважливішого торговельного партнера – Росію; тощо. Проаналізувавши динаміку та ефективність зовнішньої торгівлі України ми можемо бачити, що її розвиток відзначається рядом проблем, серед яких серед яких, у першу чергу, нераціональна структура вітчизняного експорту, в якому домінують сировина та продукція з низьким рівнем переробки. Також ключові проблеми розвитку зовнішньої торгівлі України пов'язані з диверсифікацією її геополітичних або регіональних пріоритетів, з оптимізацією структури експорту й імпорту. Саме тому, потрібно проводити активну оптимізацію державної політики у сфері зовнішньої торгівлі.

Перш за все, необхідно сформувати цілісну систему заходів державного стимулювання експорту. Це можна реалізувати за рахунок надання виробникам податкових пільг та субсидій, гарантування приватних вкладень, надання грантів, субсидіювання науково-дослідних робіт, страхування торгівлі та інвестицій від економічних та політичних ризиків. Сьогодні уряд повинен створити в Україні спеціальну Експортно-кредитну агенцію. В розвинених країнах світу вже давно функціонують організації такого типу, такі як; OPIC(США), SACE(Франція), HERMES(Німеччина) та інші. Ця фінансова установа повинна виконувати функції державного інвестування, кредитування та страхування компаній, що займаються міжнародно торгівлею. Також необхідно проводити модернізацію та впроваджувати інновації в галузях, що спрямовані на виробництво експортної продукції. На сьогодні, ми можемо бачити, що в експорті переважає продукція АПК, тому доцільно розпочати переозброєння саме в аграрному секторі. Уряд повинен стимулювати виробників сільськогосподарської продукції до оновлення свого устаткування та купівлі його в українських виробників. Заохочення може

відбуватися шляхом часткового відшкодування вартості сільськогосподарської техніки з боку держави.

Для проведення всіх цих заходів необхідне фінансування, яке основним чином держава може залучити через інвестиції. Тому, для забезпечення додаткових грошових надходжень в сферу виробництва товарів та послуг, і в усю економіку загалом, уряд повинен створити гнучку систему залучення прямих іноземних інвестицій та підвищити її інвестиційної привабливості шляхом проведення таких заходів:

1. Визначення боротьби з корупцією пріоритетним напрямом діяльності уряду.
2. Впровадження ефективної системи страхування ризиків для іноземних інвесторів.
3. Вдосконалення системи відшкодування ПДВ, спрощення адміністрування податкових платежів та надання різноманітних податкових пільг інвесторам при здійсненні великих вкладів в українську економіку.
4. Активізація боротьби з інфляцією.
5. Здійснення антимонопольних заходів та забезпечення внутрішнього конкурентного середовища для розвитку інвестиційної діяльності, покарання за їх порушення;

Також діяльність уряду повинна спрямовуватися не лише на стимулювання експорту, а й на скорочення імпорту іноземних товарів. Наприклад, у США діє лише мито на імпорт товарів та послуг з-за кордону, а мито на експорт повністю заборонене законодавством. Це дозволяє американським виробникам не лише на експортувати свої товари та послуги за кордон, але й звільняє для них місце на внутрішньому ринку. Яскравим прикладом також є так званий "закон подібного" який використовувався в Бразилії. Згідно з цим законом, якщо іноземна компанія імпортує товар, аналог якого вже виготовляється всередині країни, вона позбавляється певних прав на реалізацію держзамовлень та податкових привілеїв.

Ще одним важливим напрямом удосконалення зовнішньоторговельної політики України є подальше співробітництво з розвиненими державами та міжнародними організаціями. На сьогодні найбільш пріоритетним географічним вектором, для удосконалення зовнішньої торгівлі України є посилення співробітництва з ЄС. Як нам відомо, з 1 січня 2016 року розпочалося тимчасове застосування торговельної частини Угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом. Саме завдяки Угоді можна сказати, що тепер український уряд повинен приділяти основну увагу завданню виходу на ринки ЄС, через їх географічну близькість, наявність значних фінансових ресурсів та потужного сегменту споживання. Проте, не потрібно забувати і про завоювання нових, більш віддалених ринків збуту. Вихід на нові ринки лише з допомогою власних сил – це великі фінансові та часові витрати для України. Саме тому український уряд сьогодні залучається допомогою міжнародних платформ та програм. Нещодавно в агентстві «Укрінформ» відбулася конференція UCCI Group, на якій були розглянуті унікальні перспективи для українських компаній на ринку країн Близького Сходу, ОАЕ і Африканського регіону. На думку експертів, даний напрямок є найбільш перспективним для розвитку міжнародної торгівлі українських виробників товарів і послуг. [14]

Також, в Україні повинно здійснитися вдосконалення механізму митно-тарифного регулювання на основі досвіду зарубіжних країн. Реформи митної політики повинні бути спрямовані на послаблення фіскальної функції митної системи та підвищення ролі таких функцій: контроль заходів тарифного і нетарифного регулювання; інтегроване управління кордонами; спрощення процедур міжнародної торгівлі; уніфікація митних процедур на національному та міжнародному рівнях; міжнародне митне співробітництво на всіх рівнях; захист прав інтелектуальної власності; контроль транзитних перевезень; експортний контроль тощо.

## Висновки

На сьогодні зовнішня торгівля є одним із найважливіших напрямків зовнішньоекономічної стратегії для будь-якої країни світу, адже вона забезпечує значні надходження до загальнодержавного бюджету. Саме з допомогою торгівлі держава має можливість розвивати ті галузі діяльності на яких вона спеціалізується, а також імпортувати ті товари, що є для неї важливими, але які вона не в змозі виготовляти самостійно чи ті, що є нижчої якості в порівнянні з іншими державами.

Згідно з сучасними теоріями міжнародної торгівлі, промислово розвинені країни повинні спеціалізуватися на продажі технологічно складних товарів. Також ці теорії стверджують, що торгують між собою переважно ті країни які мають приблизно однаковий рівень індустріального розвитку.

Щодо нашої країни можна сказати, що зовнішня торгівля в Україні розвивається нерівномірно і є ще чимало проблем, які потребують вирішення. Показники імпорту товарів є вищими, ніж показники експорту. Основними експортними галузями для нашої держави сьогодні є: агропромисловий комплекс, чорна та кольорова металургія, хімічна промисловість. Роль України на світовій торгівельній арені є незначною. Структура зовнішньої торгівлі не стимулює українську економіку до розвитку, тому без обов'язкових реформ у політиці держави та зміни зовнішніх орієнтирів буде не можливо змінити місце України у світовому торговому просторі.

Вся увага України повинна бути спрямована на розвиток співробітництва з індустріально розвиненими країнами і міжнародними організаціями та співтовариствами, залучення іноземних інвестицій у сферу виробництва, просування конкурентоспроможних товарів на закордонні ринки.

### Список використаної літератури

1. Аверчук Р. В. Прямі іноземні інвестиції в Україні: війна і мир. / Аверчук Р. В. // VoxUkraine. – 2017. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/uk/>
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Єлісеєнко О. В. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку зовнішньої торгівлі України / О. В. Єлісеєнко, Г. С. Скобелева // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. - 2014. - № 4. - С. 9-12.
4. Зовнішня торгівля послугами у 2016 році. Експрес випуск. // Державна служба статистики. – 2017. - № 51/0/08. – С. 1-5.
5. Зовнішня торгівля України за товарними групами з усіма країнами. Офіційний сайт фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>
6. Козак Ю. Г. Міжнародна торгівля: навч. посібник / Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, Н. В. Притула та інші. - 5-те вид., перероб. та доп. - Київ: Центр учбової літератури, 2015. – 272 с.
7. Корреспондент: Криза вдарила по імпорту. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net>
8. Кубів С.І. Як ЄС може сприяти українській модернізації. Стаття першого віце-прем'єра / Кубів С.І. // Українська правда. – 2017. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua>
9. Кулицький С. Питання трансформації української зовнішньої торгівлі на сучасному етапі [Електронний ресурс] / С. Кулицький // Україна: події, факти, коментарі. – 2015. – № 23. – С. 49–59. – Режим доступу: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2015/ukr23.pdf>.
10. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>



11. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua>
12. П'янкова О.В. Зовнішня торгівля України: проблематика структурних змін та пріоритетів / П'янкова О.В., Ралко О.С. // Економіка і суспільство. – 2016. - №5. – С.65-71.
13. Саркісян Л. Г. Особливості розширення зовнішньоекономічних зв'язків України в контексті глобалізації / Саркісян Л. Г., Ю.А. Іщук // Економіка і організація управління. – 2016. - №4. – С. 245-253.
14. Українському бізнесу по пунктам розповіли, як реально завоювати арабo-африканські ринки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrpress.info>
15. Федько І. В. Моделі функціонування Експортно-кредитного агентства. / Федько І.В. // Financial economic analysis office in the VRU. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/FEAO\\_EKA.pdf](https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/FEAO_EKA.pdf)
16. Dragon Capital. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dragon-capital.com/ru.html>